

Świecki, Jan

Wspomnienie o Tadeuszu Świeckim w 50 rocznicę śmierci

Notatki Płockie 40/4-165, 27-29

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSPOMNIENIE O TADEUSZU ŚWIECKIM W 50 ROCZNICĘ ŚMIERCI

Tadeusz Świecki urodził się 21 grudnia 1880 roku w majątku Staw położonym koło Cbełma Lubelskiego a należącym do jego ojca Władysława Świeckiego, byłego oficera wojsk powstańczych 1863 roku i matki Eugenii Świeckiej z domu de Sauv'e.

Do gimnazjum uczęszczał początkowo w Chełmie Lubelskim, z którego został usunięty wraz ze swym starszym bratem Janem Świeckim za przynależność do tajnego polskiego kółka samokształceniowego. Maturę zdał w Samborze, w zaborze austriackim. Studia odbył w Wiedniu i Paryżu.

Po powrocie z zagranicy kupił majątek Radomice koło Lipna, w którym gospodarował. Rozpoczął wówczas pracę społeczno-oświatową. Będąc prezesem Towarzystwa Rolniczego Ziemi Dobrzyńskiej kupił dom dla syndykatu rolniczego, organizował wystawy rolnicze, kursy dla rolników oraz założył stację doświadczalną w Głodowie. W latach 1906 -1914 subsydiował z własnych pieniędzy studia zagraniczne młodych ludzi, którzy po strajkach z 1905 roku musieli opuścić szkoły.

W 1912 roku zawarł związek małżeński z Jadwigą Garczyńską, z którą mieli troje dzieci¹.

Wiosną 1914 roku Tadeusz Świecki został radcą Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Płocku. W dniu 1 sierpnia 1914 roku zebranie radców Dyrekcji Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wybrało go prezesem tegoż Towarzystwa.

Już na początku I wojny światowej przystąpił do pracy w organach samorządowych. W dniu 12 września 1914 roku powstał w Płocku Powiatowy Komitet Obywatelski. Jego prezesem i jednocześnie delegatem do Komitetu Miejskiego wybrano Tadeusza Świeckiego. Następnie w dniu 13 listopada 1914 roku został wiceprzewodniczącym Gubernialnego Komitetu Obywatelskiego, a w dniu 15 grudnia 1914 roku - prezesem Komisji Wykonawczej tegoż Komitetu. W dniu 15 lutego 1915 roku wszedł do Zarządu Komitetu Miejskiego.

W dniu 8 marca 1915 roku niemieckie władze okupacyjne wystąpiły z propozycją zorganizowania polskiego zarządu cywilnego, który miałby współpracować z nimi. Do przeprowadzenia rozmów w tej sprawie wydelegowano Tadeusza Świeckiego², który próby te udaremnił dając odpowiedź odmowną.

Poza pracą samorządową przez cały okres wojny Tadeusz Świecki prowadził działalność polityczną. W marcu 1915 roku stanął na czele Tajnego Wydziału Politycznego, złożonego z członków Ligi Narodowej. Napisał w tym czasie szereg ulotek i odezw propagujących ideologię narodowodemokratyczną, zaś w roku 1916 wydał swą fundamentalną pracę programowo -

Tadeusz Świecki (1880-1945)

polityczną pod tytułem "Jaką drogą należy nam iść". Nadto organizował i brał czynny udział w różnych zebraniach politycznych udostępniając do tego celu zarówno pomieszczenia Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (obecny gmach Biblioteki Wojewódzkiej w Płocku przy ulicy Kościuszki) jak i własne mieszkanie w Płocku. Latem 1915 roku Tadeusz Świecki został mężem zaufania Komitetu Poznańskiego i przewodniczącym Podkomitetu Płockiego. W marcu 1916 roku Płocki Podkomitet Poznański przekształcił się w Powiatową Radę Opiekuńczą, której prezesem został Tadeusz Świecki.

W 1916 roku Tadeusz Świecki wziął czynny udział w obchodach 125 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3-go Maja wchodząc w skład Komitetu Obchodów.

W roku 1916 Tadeusz Świecki odmówił swego udziału w Tymczasowej Radzie Stanu i obecności przy uroczystym odczytaniu manifestu z 5 listopada 1916 roku o powołaniu Królestwa Polskiego. Sprzeciwił się również założeniu proniemieckiego czasopisma "Godyny Płockiej".

W dniu 4 września 1918 roku został Tadeusz Świecki

wybrany w IV Okręgu Wyborczym członkiem Rady Stanu. Okręg ten obejmował powiaty: plocki, płoński, sierpecki, pułtuski, makowski, ciechanowski, mławski i przasnyski. W Radzie Stanu pracował w podkomisji do spraw gospodarczo-aprowizacyjnych przy Komisji Rolnej.

Będąc z przekonania narodowym demokratą Tadeusz Świecki w razie potrzeby niósł ofiarną pomoc wszystkim polskim działaczom niepodległościowym nawet wówczas gdy byli oni jego przeciwnikami politycznymi. Przykładem takiej postawy było wydarzenie z połowy sierpnia 1918 roku. Do Tadeusza Świeckiego zgłosił się wówczas major Krzaczynski z POW z prośbą o umożliwienie odbycia tajnego zebrania organizacyjnego w pomieszczeniach Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w tym samym czasie gdy odbywało się zebranie Towarzystwa. Chodziło o to by zgromadzenie większej ilości osób nie zwróciło uwagi policji niemieckiej. Tadeusz Świecki wyraził na to zgodę i zebranie takie się odbyło. Następnego dnia zjawiała się policja niemiecka, która była doskonale poinformowana o charakterze tego zebrania. Tadeusz Świecki zaprzeczył wszystkiemu, a po odejściu policji wszedł na salę gdzie odbywało się zebranie POW i znalazł tam dwie mapy topograficzne z naniesionymi na nie danymi organizacyjnymi, które pozostawili rozartgarnieni uczestnicy zebrania i które musiał ukryć. Na marginesie tego zauważyć trzeba, że opisany incydent świadczył znacznie lepiej o sprawności działania niemieckiej policji w ostatnich miesiącach wojny niż o naszych konspiratorach. Innym razem Tadeusz Świecki kilka godzin oczekiwał na schodach na gubernatora niemieckiego, aby wstawić się u niego za członkiem POW Dembowskim skazanym na karę śmierci za nielegalne posiadanie broni. W wyniku tej interwencji Dembowski został ułaskawiony.

Niezależnie od działalności politycznej prowadził Tadeusz Świecki w trudnych latach wojny bardzo energiczną i ofiarną działalność społeczno-charytatywną. Organizował pomoc, posiłki i odzież dla uciekinierów, ochronki dla sierot wojennych, a w latach 1917-1918 wyróżnił się jako ofiarodawca w akcji "Ratujcie dzieci".

Czynnie uczestniczył też Tadeusz Świecki w organizowaniu szkolnictwa. W lecie 1915 roku został wiceprzewodniczącym Gubernialnej Rady Szkolnej. Wszedł w skład Rady II Gimnazjum ratując przed zniszczeniem i wywiezieniem cenny księgozbiór Biblioteki Publicznej i Szkolnej województwa plockiego, utworzonej w 1915 roku i mieszczącej się w gmachu gimnazjum. W dniu 7 lipca 1916 roku został prezesem Komitetu Wykonawczego Rady Szkolnej organizacji "Macierz Szkolna". Wszedł też w skład powołanej przez Zarząd "Macierzy Szkolnej" komisji, która opracowała projekt powołania szkoły rzemieślniczej. W listopadzie 1917 roku został członkiem Okręgowej Rady Szkolnej utworzonej przez Ministerstwo Oświaty. Działał też Tadeusz Świecki nadal w organizacjach zawodowych. Został wiceprezesem Rady Nadzorczej Związku Ziemian, powstałego 5 lipca 1916 roku z dawnego Wydziału Tymczasowego Samopomocy przy Centralnym Towarzystwie Rolniczym.

Wszedł również do Zarządu Oddziału Plockiego tegoż Towarzystwa. Mówiąc o działalności publicznej Ta-

deusza Świeckiego należy również wspomnieć, że w grudniu 1915 roku został powołany na stanowisko asesora Sądu Okręgowego w Płocku.

Bliskie stosunki polityczne i osobiste łączyły Tadeusza Świeckiego z generałem Józefem Hallerem. Przyjmował go w czasie jego pobytu w Płocku w dniach: 16 czerwca 1917 roku, 28 maja 1919 roku i 9 lipca 1919 roku, zaś w sierpniu 1924 roku generał Haller wraz z synem odwiedził go w jego majątku w Radomicach. Z tej okazji odbył się tam zjazd okolicznego ziemiaństwa, połączony z balem wydanym na cześć generała.

Serdeczna przyjaźń łączyła też Tadeusza Świeckiego z arcybiskupem Antonim Julianem Nowowiejskim, u którego byłwał częstym gościem i który udzielił jego synom Witoldowi i Tadeuszowi I Komunii Św. w swojej prywatnej kaplicy oraz chrzcił jego córkę Irenę.

W dniu 24 września 1918 roku przybył do Płocka nuncjusz papieski Achilles Ratti, późniejszy papież Pius XI. Podczas galowego obiadu wydanego w Seminarium Duchownym Tadeusz Świecki wygłosił w języku francuskim toast na cześć dostojnego gościa, a później przeprowadził z nim dłuższą rozmowę na temat sytuacji politycznej Polaków.

Pod koniec wojny - jesienią 1918 roku Tadeusz Świecki zainicjował akcję wstrzymania dostaw kontyngentów dla Niemców, co miało na celu utrudnienie zaopatrzenia armii niemieckiej, jak i poprawę sytuacji żywnościowej ludności polskiej.

W dniu 11 listopada 1918 roku Tadeusz Świecki prowadził pertraktacje z Niemcami na temat rozbrojenia i udzielił bardzo istotnej pomocy przybyłemu z Warszawy Komisarzowi Rządu Polskiego K. Dziewanowskiemu. W trakcie rozmów z Niemcami doszło do znamienego zajścia. Uczestnik rozmów - oficer żandarmerii niemieckiej zirytowany zdecydowaną postawą Tadeusza Świeckiego złożył się do niego z karabinu i nazwał go "nieprzejednanym wrogiem Niemiec".

Po odzyskaniu niepodległości brał Tadeusz Świecki czynny udział w wyborach do Sejmu Konstytucyjnego jakie odbyły się 26 stycznia 1919 roku. Stał wówczas na czele akcji katolicko-narodowej. Arcybiskup Antoni Julian Nowowiejski początkowo wahał się jakie zająć stanowisko wobec tej akcji, bowiem istniała rozbieżność poglądów dotycząca kwestii szkoły wyznaniowej. Po rozmowie z Tadeuszem Świeckim i wysłuchaniu jego argumentów dotyczących obawy o wyniki plebiscytu na terenie Warmii i Mazur, gdzie koncepcja szkoły wyznaniowej rzymskokatolickiej mogła zniechęcić ludność do opowiedzenia się za Polską - arcybiskup Nowowiejski udzielił poparcia Chrześcijańsko-Narodowemu Komitetowi Wyborczemu. Zauważyć tu trzeba, iż stanowisko takie świadczyło o szerokich horyzontach politycznych arcybiskupa Nowowiejskiego, jego patriotyzmie i tolerancji. Tadeusz Świecki nie kandydował na posła w tych wyborach, mimo iż opinia publiczna była za jego kandydaturą. Autor artykułu zamieszczonego w "Kurierze Płockim" z dnia 29 grudnia 1918 roku scharakteryzował wówczas Tadeusza Świeckiego jako "człowieka o wielkiej kulturze umysłowej, oddającego się z wielką umiejętnością szerokiej pracy społecznej".

Początek roku 1919 był dla Polski okresem ogromnych zagrożeń zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych. W dniu 13 stycznia 1919 roku z inicjatywy Tadeusza Świeckiego powołano organizację paramilitarną - Związek Obrony Ojczyzny. Celem tej organizacji miało być przygotowywanie wyszkolonego żołnierza dla polskich sił zbrojnych, zorganizowanie zabezpieczenia służb tyłowych i przygotowanie oddziałów milicji obywatelskiej dla zapewnienia porządku wewnętrznego. Tadeusz Świecki został prezesem Zarządu Głównego Związku Obrony Ojczyzny, a następnie również prezesem Zarządu Okręgowego dla miasta i powiatu płockiego. Związek Obrony Ojczyzny przygotował formy organizacyjne dla Obywatelskiego Komitetu Obrony Państwa, który powstał 8 lipca 1920 roku. Do dyspozycji tego Komitetu oddał się wówczas również Związek Ziemian. Tadeusz Świecki został delegatem Związku do Rady Nadzorczej Organizacji Ziemiańskich Mazowsza Płockiego oraz pełnomocnikiem Obywatelskiego Komitetu Obrony Państwa.

Jako pełnomocnik Płockiego Komitetu Obrony Państwa i prezes Obywatelskiego Komitetu Obrony Państwa powiatu płockiego dokonał Tadeusz Świecki ogromnej pracy organizacyjnej w wojnie 1920 roku, a w czasie walk w mieście w sierpniu 1920 roku osobiście wziął udział w walkach. W budynku Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wycofujący się żołnierze pozostawili kilka karabinów. Tadeusz Świecki wraz z pracownikami Towarzystwa pozostał w budynku, który zabarykadowano, a następnie z okien ostrzeliwano żołnierzy rosyjskich nacierających wzdłuż ulicy Mostowej. Za udział w obronie Płocka w dniu 10 kwietnia 1921 roku marszałek Józef Piłsudski udekorował Tadeusza Świeckiego Krzyżem Walecznych.

Tadeusz Świecki wygłosił wówczas przemówienie powitalne, a następnie spotkał się z Józefem Piłsudskim w pałacu arcybiskupa Nowowiejskiego.

Dalszą działalność polityczną Tadeusz Świecki kontynuował w Zarządzie Powiatowym Związku Ludowo Narodowego (który w 1928 roku zmienił nazwę na Stronnictwo Narodowo-Demokratyczne), przy jednoczesnym pełnieniu funkcji prezesa Zarządu Okręgowego. Opublikował w tym czasie szereg artykułów na łamach czasopisma "Wszepochlak".

W dniu 5 listopada 1922 roku Tadeusz Świecki został wybrany z listy nr 8 z ramienia Chrześcijańskiego Związku Jedności Narodowej z okręgu wyborczego obejmującego powiaty: płocki, płoński, sierpecki i rypiński - posłem na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z tym wyborem z inicjatywy księdza prałata Ignacego Lasockiego w dowód uznania za dotychczasową pracę społeczną Tadeusza Świeckiego ufundowano stypendium jego imienia dla słuchaczy wyższych zakła-

dów naukowych.

W tym okresie Tadeusz Świecki prowadził także ożywną działalność w organizacjach katolickich. Został prezesem Diecezjalnego Komitetu Społecznego, prezesem Komitetu Organizacyjnego I Zjazdu Katolickiego, który odbył się w dniach 22-23 czerwca 1921 roku, prezesem Komitetu Organizacyjnego II Zjazdu Katolickiego, który odbył się w dniach 4-6 lipca 1922 roku oraz marszałkiem III Zjazdu Katolickiego, który odbył się w dniach 6-8 września 1925 roku.

W dniu 4 marca 1928 roku Tadeusz Świecki został ponownie wybrany posłem na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z okręgu nr 9 z listy nr 24. Po rozwiązaniu tego Sejmu w wyborach jakie odbyły się w dniu 16 listopada 1930 roku i 8 września 1935 roku Tadeusz Świecki już nie kandydował.

W roku 1932 Tadeusz Świecki wspólnie z Franciszkiem Wybultem wydał obszerną pracę historyczną pod tytułem "Mazowsze Płockie w czasach wojny światowej i powstania Państwa Polskiego". Inicjatorem opracowania tego dzieła było Towarzystwo Naukowe Płockie, którego Tadeusz Świecki był aktywnym członkiem. Z jego wspomnień wynika, że do napisania tej pracy namawiali go szczególnie dr Aleksander Maciesza i państwo Halina i Stefan Rutsy.

Wkrótce po wybuchu II wojny światowej Tadeusz Świecki został aresztowany przez Niemców i osadzony w obozie koncentracyjnym, w Dachau, gdzie przebywał około dwóch lat. Z obozu tego został zwolniony wraz z drugim więźniem o nieustalonej tożsamości. Stan ich zdrowia był taki, że towarzysz niedoli Tadeusza Świeckiego zmarł w pociągu, zaś on sam nieprzytomny został na stacji kolejowej rozpoznany przez jednego z rolników z lipnowskiego, który zabrał go do siebie na kurację.

Po powrocie do zdrowia przebywał trochę w majątku Radomice, trochę zaś w mieszkaniu pozostałym po jego matce w Warszawie przy ulicy Barbary 4. Tam zastał go w dniu 1 sierpnia 1944 roku wybuch powstania. Po jego upadku Tadeusz Świecki wraz z całą ludnością opuścił Warszawę. Po wkroczeniu wojsk radzieckich, w następstwie reformy rolnej majątek Radomice został skonfiskowany. Tadeusz Świecki przeniósł się wraz z rodziną do niewielkiego, liczącego około 50 ha majątku Sędzimirowice koło Kalisza, który należał do jego żony. Tam z właściwą mu energią przystąpił do pracy na roli. Wczesną jesienią 1945 roku podczas młocki Tadeusz Świecki przechodził obok młocarni. Poła jego rozpiętego płaszczka została pochwycona przez pas transmisyjny. Ciężko rannego Tadeusza Świeckiego przewieziono do szpitala w Kaliszu, gdzie zmarł w dniu 3 października 1945 roku o godzinie 8 minut 30. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w miejscowości Staw w gminie Blaszkę w pobliżu Sędzimirowic.

PRZYPISY:

¹ Syn Tadeusza Świeckiego - Witold w związku ze swą działalnością konspiracyjną w czasie II wojny światowej został rozstrzelany przez Niemców. Drugi syn - Tadeusz Świecki został ciężko ranny w kampanii wrześniowej 1939 roku podczas obrony Oksywia, w wyniku czego stał się inwalidą (nie-dowład ręki), po wojnie pracował w Warszawie jako inżynier elektryk i

zmarł w dniu 6 września 1972 roku. Córka - Irena Descours mieszka obecnie w Milanówku koło Warszawy.

² Tadeusz Świecki znał biegle języki: niemiecki, francuski i rosyjski - posługiwał się nimi równie swobodnie jak językiem polskim.